

Z I D O V A

Ilija Schwarz
958. Beograd Knez Mihajla Venac

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
RUKOPISE SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 120, POLUGOD. K 60, ČETVRTGOD.
K 30, POJEDINI BROJ K 4.— IZLAZI SVAKOG PETKA.

Spoljašnja i unutrašnja neprijateljstva

II.

Redovno se u pretežnom dijelu žurnalistike u nas ne propušta nikad istaći židovsko podrijetlo u slučajevima, kad koji Židov počinj bilo što rdavo ili samo nešto takovo, što po klasnom ili partijskom naziranju ili interesu dotičnih listova nije u prigod stvari, koju oni zastupaju. Dešava se redovno, da se u pogledu istih ljudi jedared ističe njihovo židovstvo, kad se o njima ili o stvari, uz koju pristaju, piše rdavo; a drugom se prilikom, kad se ne može u njihovu istupanju da nađe nikakvi moralni defekt, govori o njima »uz oprost židovstva« (na pr. o boljševizmu u vezi sa obiljem zala, koja su nanijeli Rusiji — i o predstavnicima boljševika u konferenciji u Dženovi). Jedared su Židovi »tuđinski i anacijonalni«, drugi put oni — nijesu Židovi, već odlični otadžbenici.

Spominjemo ovaj pojav »antisemitizma sub conditione«, uvjetnoga antisemitizma, jer se u njegovoj neiskrenosti očituje sva amoralnost jednoga antikemitskoga raspoloženja, koje drži, da su Židovi još i danas jedna strašiva, pokunjena gomila helota, koje se može i smije tretirati prijetnjama i zastrašivanjem, a za »nagradu« od vremena na vrijeme — pardoniranjem njihova podrijetla. U prvom se slučaju generališe, u drugome individualizuje. Spominjemo to i zato, jer je ta dnevna žurnalistika u jednu ruku rezonancija »općeg mišljenja«, a u drugu stvaralac »općega mišljenja«. Čak i onaj dio žurnalistike kome se ne može osporiti jedna čovječanska širokogrudnost bez šovenske rasne nasranosti, voli da ne govori, već ako mimogred i rijetko, o židovskim stvarima, kako ne bi došla u sumnju judeofilstva.

A time ona dolazi u susret željama jednoga dosta znatnoga dijela Židova u nas. Ima jedna starija generacija Židova, koja se plaši od toga — da bi nežidovska okolina tretirala židovsko pitanje. Ona bi voljela vjerovati, ma da u to dabome ne može da vjeruje, da za nežidovski svijet ne postoji židovsko pitanje. Ovi tipovi jednoga preživjeloga geta, koji izumire, čak se i grupišu sa jedinim ciljem, da dočezuju, kako židovskoga pitanja nema. Da to uzmognu, da uzmognu voditi borbu protiv svega, što je židovsko, oni se organizuju kao židovi (s malo »ž«) i zapadaju time u tragikomično protivuriječje sa samima sobom. Kojeg li mizernog pojava: organizovanje pripadnika jedne zajednice u cilju negiranja te iste zajednice! Ovakove kukavno ropske pojave — to valja na našu sramotu kazati — moguće su danas jedino još u nas Židova. Ovako-

ve pojave kadre su, kraj sklonosti nežidovskog svijeta da generalizuju rdave pojave u židovstvu, da izazovu duševno najnepodnosiviji antisemitizam: antisemitizam prezira.

Svuda drugdje — i prije cionizma i jednovremeno s njime — nenacijonalne, »asimilantske« organizacije Židova imaju izvjestan časni cilj, bilo da su stvorene u odbranu židovstva, bilo za čuvanje tradicijonih svetinja, bilo za konstruktivne zadatke oko održanja židovstva. Sve njih, bilo u kojem od tih pravaca, prožima duh izvjesne židovske solidarnosti. »Alliance Israélite Universelle«, koju je osnovao plemeniti Crémieux, protezala je, ma da je židovski anacijonalna, čak antinacijonalna, svoje djelovanje na sve Židove, kojima je trebalo pomoći. Ona je osnivala u Palestini kolonije i držala škole, židovske škole. Jednako je slučaj sa »Jewish Colonial Assotiation«, koji upravlja fondovima barona Hirscha. Pariški Rothschild je uložio na desetke milijuna franaka za kolonizaciju Palestine. Čak i njemački Židovi dizali su škole u Palestini i saradjivali do izvjesne mjere s cionistama. Jednoga asimilanta, Maksa Naumanna, koji je paušalno napao na Židove Njemačke objedom nedostatnog patriotstva, jer u svome asimilantstvu ne idu do krajnjih konzekvencija, ne pušta odrešiti anticionista Paul Nathan u jednu židovsku skupštinu, jer da mu među Židovima nema mjesta. Kad riječ »izdajica« ne bi bila tako zloupotrebljavana, mi bismo rekli, da je tako žigosan žigom izdajstva.

Takovih primjera mogli bismo nanižati još dosta: američko-židovski Joint distribution committee, lože B'nej B'rit, Board of Deputies u Engleskoj i druge. Kolikogod nas od tih nenacijonalnih židovskih organizacija dijelilo naše naziranje, mi im moramo priznati, da im je cilj očuvanje, odbrana, u izvjesnoj mjeri ekonomsko spašavanje židovstva, a zbog održanja židovstva.

A kad s time poredimo izvjesnu kategoriju asimilatora u nas, nas obilazi pored dubokog prezira i stida, da to može da bude! Židovstvo u nas bilo je suđeno, da izrodi tako inferijoran pojav, kao što je grupisanje bez i jednog truna osjećaja židovskog zajedništva i veze sa židovstvom, pa bilo i sa časnom prošlosti židovstva. Apelujte na njih, da učine i najsitnije djelo, kojim bi očitovali, da ima nešto, što ih veže s cjelinom, i vi ćete jednim beskrajno antisemitskim izražajem biti cinički otpravljeni; vi ćete se čak izvrći opasnosti, da budete denuncirani, da će protiv nas, bunilaca njihova gnjiloga mira, prizvati faktore s polja!

Iako su to danas rijetke pojave, izuzeci u židovstvu, u pretežnoj većini karakterno-pozitivnome, nije li porazna osuda za nas, da takova šta može da bude u nas, jedino još u nas (možda još u Mađarskoj)? Ne pada li ova ljaga na sve nas — i nijesmo li svojom pasivnosti sukrivci? Gdje li je sveti gnjev ogorčenja, da iskorijeni, da izbac iz židovske zajednice ovu sortu ljudi, koji blate svoje rođeno gnijezdo?

Jedan je uvaženi predstavnik njemačkoga židovstva, protivnik cionističke i židovsko-nacijonalne ideologije, onomadne izjavio, da Palestina predstavlja za svakoga Židova jaku osjećajnu vrijednost; da ima Židova, koji tu činjenicu poriču, ali da takvi ljudi po njegovu osjećanju nijesu više Židovi (Oskar Wassermann, direktor Deutsche Bank). Pa kad u nas ima ljudi, koji se ne žacaju okupljati se u cilju, da ospore svaku židovsku osjećajnu vrednotu, onda ćemo morati revidirati svoje stajalište prema asimilantstvu, jer bi značilo teško dirati u čast t. zv. asimilatornog židovstva u drugim zemljama, kad bismo tim asimilatorima u nas priznali ikakovo srodstvo čuvstava, a naročito značaja, s asimilantstvom, koje je osjećajno snažno vezano sa židovstvom, te ga afirmira.

Ovakovo asimilatorstvo nema nikakova prava na bilo čije poštovanje. Ono bi bilo najopasniji antisemitizam, kad na sreću ne bi bilo ograničeno na veoma uzan krug zasićenih i obamrlih ljudi. S tim unutrašnjim antisemitizmom židovstvo je već obračunalo; ono je preostatak iz minulih vremena. Tim ljudima, iako objektivno nijesu postigli asimilaciju, priznajemo, da su se subjektivno stavili izvan svake židovske zajednice.

III.

Protiv antisemitizma vodila se borba u raznim formama. Bilo je, a ima još, židovskih organizacija, koje misle, da se antisemitizam može suzbijati odbranom protiv njega, reagovanjem na pojedine napadaje i traženjem zakonske zaštite protiv njega po krivičnom zakonu ili po ustavnim zakonima. Antisemitizam ipak nije jenjao. Ustav nije spriječio Dreyfusova procesa, a krivični zakon nije spriječio osudu Hilsnera zbog »ritualnog« umorstva.

Antisemitizam se ne da »pobijati«. Njega valja paralizovati židovskom akcijom. Mi smo do jake samo antisemitizmu unutar židovstva suprotstavili pozitivnu akciju: osvješćivanje Židova i njegovu duševnu, ćudorednu i socijalnu obnovu uz obnovu njihove istorijske zajednice u istorijskoj domaji. Tu je uspjeh savršen, jer se time provodi lučenje u židovstvu,

po kojemu će ono da se otrese svega što je trulo i što je presahlo.

Ali antisemitizam s polja, koji nikojim sredstvima ne ćemo obratiti u filosemitizam, mi nismo uspjeli da u njegovim učincima paralizujemo. Dok politički i socijalno i kulturno ne organizujemo svoje sile, pa dok tako ne stvorimo organizovani protest protiv njega, njemu će uspjeti, da nas, atomizovane, lomi i kida. Niko nam ne će dati, čega sami ne tražimo. Pasivnost trpljenja zavađa kompaktne majoritete na sve to veće ekscese protiv manjina.

Samo oni zalitjevi mogu da uspiju, iza kojih stoji vidljiva zajednica. Ko ne će da ga se zgazi, ne smije da pada na zemlju pod krutim korakom fizičke sile. Pa ako smo manjina, mi možemo da postignemo, ako ne ljubav, a to respektovanje jedino svojom muževnosti.

I naročito jedno neka ne zaboravi ni židovstvo naše domovine:

Nama, neznatnom broju Židova, može da dađe snagu unutrašnje otpornosti i spoljašnjeg otpora samo živa, snažna veza solidarnosti sa vascijelim židovstvom, zajedničko građenje obnovnih vrednota, domaje, u kojoj će da se stvori jaka, ugledna čudoredna židovska zajednica, socijalno i kulturno, a docnije i politički zdrava, krepka, autohtona.

Oko palestinskog mandata

Kratko odloženje ratifikacije palestinskog mandata.

Vijeće Saveza naroda odgodilo je ratifikaciju palestinskoga mandata do slijedećeg zasjedanja, koje će započeti 15. jula o. g. Balfour izrekao je u sjednici od 17. maja veliki govor, u kojemu je naglasio, da ponovno zadocnjenje ratifikacije, ne smije da da povoda nespornim tumačenjima, jer se ni na Balfourovoj deklaraciji od 2. novembra 1917. kao što ni na mandatu nad Palestinom ne mogu preduzeti nikakove promjene.

Prema vijesti diplomatskoga dopisnika »Daily Telegraph-a« razlogom su ponovnog odloženja ratifikacije palestinskog mandata poteškoće, što su ih činili franceski i talijanski delegati u vijeću Saveza naroda.

Leon Bourgeois izjavio je u ime Francuske, da ne može, dok još teče izmjena mišljenja sa Parizom, o ovoj stvari izjavili nikakovog sopstvenog mišljenja. Time potvrdio je samo to, na čemu Poincare uvijek insistira, naime da delegati Francuske ne bi ni u Savezu naroda ni u drugim međunarodnim tje-

lesima imali zbiljsko punomoćje, ma da je do sada važno, da članovi vijeća Saveza naroda imaju da izriču svoja nezavisna mišljenja i da ne djeluju samo kao činovnici spoljašnjih ureda svojih vlada. »Daily Telegraph« misli da zna, da se instrukcije, podjeljenje Bourgeoisu, protežu i na anglo-američko ulanačenje, koje osigurava pripadnicima Saveznih država u komercijalnom pogledu i na području misija u Palestini pravo otvorenih vratiju i da pod stanovitim okolnostima utvrđuju američka kapitulaciona prava. Franceska vlada da je zabrinuta radi franceskog mandata u Siriji, gdje bi umnoženje stranih misija i koncesija bilo nepoćudno.

Začudno je, da je i talijanski delegat slijedio franceski primjer i izjavio, da nije u stanju da iz vlastite inicijative stvara zaključke, jer najnoviji detalji mandatskog nacrtaja još nijesu mogli da budu predmetom vijećanja po njegovoj vladi.

K odloženju palestinskog mandata.

Kako već javismo, ponovno je odložena potvrda mandata po Savezu naroda. Ma da se naglašuje, da je ova odgoda posljednja i da će mandat u slijedećem zasjedanju vijeća Saveza naroda, koje će započeti 15. jula o. g. biti konačno potvrđen, ipak ova ponovna odgoda razočarava sve one, kojima je stalo do interesa Palestine i do stvorenja formalnih preduvjeta za izgradnju Židovske domaje. Pred vijećem Saveza naroda naročito je upućeno na štetu, koju uzrokuje nepotvrđenje mandata. Ljudi i kapital, koje zemlja tako nužno treba, moći će tek onda da udju u zemlju, kad će biti stvorena pravna osnovka njihova položaja. Treba požaliti da ovi argumenti nijesu po zastupnicima velikih sila uvaženi. Izgleda, da velike sile nemaju principijelnih prigovora protiv palestinskog mandata, pa se čini da druge sile za dozvolu engleskog predloga nastoje izbiti kompenzacije, a ovoj svrsi da ima služiti odgoda potvrde na 8 tjedana. A vjerovatno postoji i želja, da budu i ostali mandati, koji još nijesu potvrđeni, u slijedećem zasjedanju Saveza naroda riješeni.

I ako je ovo odloženje razočaralo, ipak je samo zasjedanje vijeća Saveza naroda bilo od velike zamašnosti, jer je lord Balfour naglasio nepromijenivost obećanja, poznatoga kao Balfourova deklaracija, koja je izričito označena kao po Engleskoj preuzeta i za nju neopoziva obaveza. Ni Savez naroda nije u stanju da ovu izjavu promijeni, koju nije on, već britska vlada podala. Funkcija Saveza naroda samo je formalne naravi. Ovakovom kategoričkom izjavom zastupnika Velike Britanije pročišćena je politička atmosfera, ko-

ja je u posljednje vrijeme djelovanjem protivnika cionizma iz sviju tabora bila ponešto zamršena. To je veliki uspjeh prošloga zasjedanja Saveza naroda. I Balfourov govor i resolucija američkog senata u prilog osnutku narodne domaje za židovski narod dva su velika politička uspjeha, koje imamo bez sumnje da zahvalimo djelovanju cionističkih vodja, od kojih je Sokolov radio u Americi, a Weizmann u evropskim glavnim gradovima i u Genovi. Politički horizont opet je vedar i nadošao je čas kad se sa cionističke strane može da upravi snažna riječ i na Židove i na arapski narod, kojemu pružamo bratsku ruku za izgradnju Palestine.

Djelovanje bečkog palestinskog ureda

Niže donosimo izvadak iz izvještaja bečkog Palestinskog ureda o njegovom dosadanjem djelovanju.

Bečki Pal. ured stoji u uskoj vezi sa Pal. uredima u Varšavi, Lavovu, Berlinu i Trstu, te nastoji da dodje i sa ostalim Pal. uredima u užu kontakt. Smatra bezuvjetno potrebnim, da se doskora sazove jedna konferencija Palestinskih ureda, kako je zasnovana po imigracionoj centrali u Palestini, a s razloga, što se imaju da uredi razna organizatorna pitanja, a naročito što se transportno-tehnička strana selenja ima da u mnogome pogledu privede reformi.

Bečki Pal. ured osnovan je koncem novembra 1918. god. Do 1. aprila 1922. poslužio se Pal. uredom više od 10.000 putnika za Palestinu, za koje je Beč bio polazna tačka, ili koji su kroz Beč putovali. 6579 palestinskih putnicima, koji su dobili engleski vizum u drugim mjestima, pribavljen je talijanski tranzit-vizum u Beču. Engleski vizum za Palestinu nabavio je pal. ured u vremenu od 1. I. 1920. do 31. III. 1922. za ukupno 2977 osoba. Od toga je bilo 2420 samaca i 164 obitelji sa 537 glava. Od toga bilo je 2327 muških i 650 ženskih. Po dobi bilo je 170 osoba do 15 godina, 588 do 20 godina, 1717 do 30, 407 do 50 i 95 preko 50 godina starih. Po državnoj pripadnosti otpalo je na Palestinu 473, na Austriju 109, Čehoslovačku 95, Mađarsku 101, Poljsku 1899, Ukrajinu 107, Rumunjsku 68, Rusiju 82, ostale države (Njemačka, Turska, Bugarska, Jugoslavija, Engleska, Francuska, Holandija, Italija, Amerika) 43. Po dosadanjem zanimanju (odnosno za Palestinu namjeravanom) bilo je: poljodjelaca i ratara 928, (1370) obrtnika 783 (748), trgovaca i industrijalaca 409 (239), slobodnog zvanja (liječnika, advokata,

Jevrejski odgoj u školi i domu

Pojam »jevrejski« moramo danas silno proširiti.

Vratimo se sad odgoju.

Jevrejsko dijete, koje raste pod našim okriljem čuje često puta, da li hoće ili ne će, da je Jevrej. Kad dijete upita, što je to jevrejstvo, dobiva razne odgovore: jevrejstvo je vjera, nauka o zakonima, sveikovanje blagdana, koje se često ograniči tek na Roš-hašana i Jom-kipur. Jevrejstvo dalo je svijetu bibliju, koju čitamo u hrvatskom ili njemačkom prevodu, jer je više neznamo čitati u originalu. Jevrejstvo je — i sad više nemamo ništa da djetetu kažemo. Dijete si prema tome, što je čulo, stvara o jev-

rejstvu slijedeću sliku: jevrejstvo je nekad nešto bilo, živilo je, stvaralo, nastojalo i nadalo se. Danas je mrtvo i ostavština mu je tako sićušna, da se radi nje ne isplati ostati Jevrej. U Vašoj generaciji vezali su Vas još religiozni običaji uz jevrejstvo, vašoj djeci i budućoj generaciji ostaje tek pietet. A i toga će brzo nestati. Zaista se za to jevrejstvo, koje dijete oko sebe vidi, ne isplati ostati Jevrej. Kad bi mi djetetu rekli: ti ne poznaš jevrejstvo, ti ne znaš ništa o njegovim vrednotama, jevrejstvo je stvaralo, stvara, i stvarat će, jevrejstvo je živilo, živi i živit će, kad bi to jevrejskom djetetu rekli, onda bi uvidilo, da je vrijedno živjeti u jevrejstvu i za jevrejstvo. Tu leži dakle težište; dijete ne pozna prošlosti, sadašnjosti i budućnosti

naroda, nezna da narod trpi, stvara, nastoji i nada se.

Dijete uči prevoditi bibliju. Djeci se priča, da su nekoć Jevreji u tome jeziku govorili, koji je sada mrtav poput latinskog i grčkog jezika i koji je zakopan u velikim folijantima biblije i talmuda. Kad bi dijete znalo, da jezik jevrejski živi, da ga tisuće ljudi govore, da su njime pisana znanstvena djela, romani, pjesme i novine, da je taj jezik jedinstven svojim slikovitim bogatstvom, onda bi uvidilo, da se možda ipak isplati učiti taj »mrtvi« jezik. Dijete uči francuski i engleski, da upozna literaturu. Moguće bi se isplatilo upoznati i onu literaturu, koja je napisana onim jezikom, kojim piše vlastiti narod.

Ne dostaje nam tek činjenica, da se

rabina, umjetnika 439 (302), bez zanimanja (uključiv žene i djecu 418 (318)). Po imuštvima okolnostima posjedovalo je ispod 20 funti šterlinga 1854 (uključiv sve članove obitelji bez vlastitog imetka), od 20—40 funti 473 od 40—100 funti 342, od 100—200 funti 277 od 200—500 funti 21 od 500—1000 funti, 5 preko hiljadu funti 5.

Postotak onih, koji govore hebrejski, iznosio je 56%. Svim ovim iseljenicima podjelivao je pal. ured informacije, a gdje je bilo potrebno, pribavljao pravnu zaštitu, te ih pomagao kod uređenja njihovih financijskih prilika. Za njihova boravka u Beču stanovala je većina putnika u domovima pal. ureda, samo malo njih stanovalo je u privatnim stanicama ili hotelima na vlastiti račun. Pal. ured ima sada 3 doma: jedan za muškarce sa 90 kreveta i jedan za žene sa 40 kreveta u gradu, kao i jedan veliki novi dom na ladanju sa podjeljenim prostorijama za muškarce i žene (ukupno 150 kreveta) u okolici Beča. Potonji uređen je tijekom zadnjih mjeseci sa velikim troškovima, koji su namaknuti prikupljanjem u tu- i inozemstvu.

Kod njihova dolaska u Beč dočekaju ih činovnici pal. ureda na kolodvoru, te im pomažu kod uređenja carinjenja i transporta prtljage. Prije nego dodju u iseljeničke domove bivaju u gradskim desinfekcionim zavodima desinficirani i tek nakon 24 sata nastanjeni u domovima. Prije njihova odlaska iz Beča moraju se podvrgnuti liječničkoj pregledbi. Sanitarna služba proteže se 1. na konačišta, 2. na desinfekciju ljudi i materijala i 3. na predgledbu putnika u pogledu njihove sposobnosti za putovanje u Palestinu i njihove radne sposobnosti, te na liječničku pomoć u slučaju oboljenja. Za liječničku njegu u lakim slučajevima stoji na raspolaganje jedna soba u gradskom domu. U težim slučajevima privadjamo bolesnike njezi u bolnici, kod česa su pacijenti djelomično sami snosili troškove, djelomično na trošak pal. ureda, a djelomično besplatno bili smješteni u bolnicama. U bolnicama smješteno je 20 iseljenika od ovih je 8 operirano. 60 haluca je ambulatorno liječeno po cionističkim liječnicima.

Hranu davao je pal. ured samo onda, ako su iseljenici radi neskrivljenoga oduljega boravka u Beču svoju gotovinu potrošili. O teškom položaju, koji je nastao usljed zabrane useljivanja mjeseca svibnja 1921., kad je u Beču radi toga zadržano više od 900 putnika za Palestinu, izvješteno je u izvještaju cionističke egzekutive XII. cion. kongresu u Karlovim Varima. U ono je vrijeme pal. ured stotinama ljudi kroz mjesec davao besplatno hranu i opskrbu.

Novčani prilog za put davan je od prvog januara 1921. do 31. marla 1922. 559 osobama. Ovi se prilozi davaju putnicima na založnice. Putnici za Palestinu, koji ne putuju iz Beča, već samo prolaze kroz Beč, podjeljuju se putni prilozi samo u naročitim iznimnim slučajevima. Sa osobitim interesom pratio je a i podupirao pal. ured nastojanje »Organizacije haluca za Austriju« u pogledu zanatlijskih i poljoprivrednih mogućnosti izobrazbe za iseljenike u Palestinu. Tako je obrazovan brzojavni tečaj sa 12 učesnika u okviru državne brzojavne škole. Osim toga postoji jedan elektrotehnički tečaj sa radionom (20 učesnika), kao i jedna bravarska grupa (12 učesnika), koji se teoretski izobražavaju u jednom tečaju, koji je obrazovan u organizaciji haluca za Austriju, a praktički djelom u privatnim poduzećima, djelom u bravarskoj radionici »Židovskog ureda za promicanje obrta« 25 haluca izobražavaju se u tri poljoprivrednih grupa u okolici Beča. Svjetski savez »Hehaluc«, koji ima svoje sjedište u Beču osnovao je graditejski tečaj za 40 osoba. Učesnici ovoga tečaja stanuju u domovima pa. ureda.

U zadnje vrijeme počeo je pal. ured, da na temelju naloga za kupnju ili naloga departmana za trgovinu i industriju kod cionističke egzekutive u Palestini, uspostavi trgovačke veze između Bečkih i Palestinskih tvrtka, te nastoji da ovu granu svoga djelovanja dalje izgradi.

Novčana sredstva za podupiranje halucima u istaknutim smjerovima mora pal. ured da namakne vlastitim sabirnim akcijama u tu- i inozemstvu. Stoga se pal. ured u decembru pr. g. obratio na neke žadovske pripomoćne organizacije i cionističke zemaljske saveze, napose one koji leže po strani od puta, kojim polaze palestinski iseljenici, s molbom, da mu stave na raspolaganje sredstva za njegovo pripomoćno djeovanje. Na žalost mora pal. ured da ustanovi, da se samo neznatni broj organizacija ovoj molbi odazvao, pa stoga ponavlja odnosni svoj apel na ovome mjestu.

Keren Hajesod

Izjava američkog predsjednika. Predsjednik Saveznih država Amerike, Harding, upravo je sekretaru Keren Hajesoda, Newmanu, slijedeću izjavu:

»Veselim se, da Vam mogu saopćiti, da odobravam nastojanje Palestinskog Obnovnog Fonda (Keren Hajesod) sa ciljem obnove Palestine kao domaje za židovski narod i želim Vam u tome radu mnogo sreće. Ja sam

od uvijek i s razumnim kao i osjećajnim interesom promatrao osnovu obnove Palestine, pa se nadam, da će nastojanja, koja se u tu svrhu preduzimaju u ovim i u drugim zemljama uroditi najvećom mjerom uspjeha.

Vama odani

Warren G. Harding«.

Napredak Keren Hajesod kampanje u Newyorku. Za prve dvije nedjelje Keren Hajesod-kampanje u Newyorku skupljen je iznos od pol milijuna dolara u gotovome i na obvezama. Povodom prijema rezolucije Lodgea u američkom senatu izdala je uprava Keren Hajesoda proglaš, u kojem se pozivlje američko židovstvo, da u slavu toga događaja namakne jedan milijun dolara više, no što je prije bilo preliminirano. Dne 31. maja bit će naročita slava, na kojoj će vjerojatno učestvovati mnoge visoke ličnosti sa strane vlada.

Keren Hajesod uspjesi u Indiji. Keren Hajesod misija dr. Benziona u Indiji imala je vrlo dobrih uspjeha. Do sad dano je u gotovom i u obvezama 100.000 rupia (7000 funti šterlinga). Ugledan član ovdašnje općine priposlao je anonimno 30.000 rupia.

Palestinska rezolucija ujedinjenih engleskih sinagoga. U vijeću ujedinjenih sinagoga predložio je S. Nauman, tajnik engleske mizrahij organizacije, rezoluciju, da se ovlašćuje subkomitej, koji ima da provede promjenu statuta, da može primiti u statut odredbu, kojom se vijeću ujedinjenih sinagoga daje pravo, da od svojih članova ubire dragovoljne odnosno prisilne prinose za stvaranje gospodarskih i socijalnih uvjeta u Palestini.

Veliki uspjesi Šmarjahu Levina. Iz Johnsburga javljaju, da je boravak Šmarjahu Levina u Južnoj Africi bio od velikog uspjeha za Keren Hajesod i za sve palestinske institucije. Prije svoga odlaska primio je dr. Levin od mr. Schwartz a u Kapstadtu dar od 5000 funti šterlinga za osnutak katedre za jevrejsku literaturu na universitetu u Palestini.

Heren Hajesod u Chile. Posjet dr. Wilenskoga kao zastupnika Keren Hajesod direktorija imao je potpun uspjeh. I kraj malenoga broja židovskoga pučanstva u zemlji, te pored toga, što u zemlji nema bogatih Židova, ipak je uprava Keren Hajesoda za Chile doznala u London 100000 pesesa. Izvještaj iz Chilea ustanovljuje, da su svi Židovi dali maaser od

jevrejstvo počelo u svim granama razvijati, i tražimo, da jevrejsko dijete upozna jevrejske vrednote pa onda tek, da si stvori sud o svom narodu. Hoćemo, da jevrejskom djetetu dademo uporište, da ne vrluda između tuđih kultura, da se ne njime ponosno trpi i stvara.

stidi više svoga jevrejstva, nego, da s vlastiti jezik, u kojem je staro jevrejstvo napisalo svoje duševno blago i sad ga ponovno opet piše. Ne ćemo više, da se učenje biblije usporedi sa učenjem latinskoga, kojeg se svaki učenik nerado sjeća. Bibliju treba opet tako čitati, da postane našom svojinom. Toga radi potrebno je, da jevrejski jezik zauzme važno mjesto u školskoj poduci. Ne indentificirajte »jevrejski jezik« s rečenicama biblije, koje ste morali u školi na pamet učiti. Jvrejski jezik podučava se metoda-

ma, kao i svi drugi moderni jezici. Dok se ta činjenica ovdje sa začudjenjem prihvaća, jevrejski jezik ima za sobom već 40 godišnju praksu u Poljskoj i Rusiji. Nije ni potrebno, da tako daleko idemo. U Beču postoji jevrejska realna gimnazija, u kojoj se posvećuje dnevno jedan sat učenju jevrejskog jezika. Isto tako je i u obim konfesionalnim osnovnim školama, a pogotovo u jevrejskoj osnovnoj školi, u kojoj se i jedan dio ostalih predmeta predaje u jevrejskom jeziku. Oslanjajući se na te činjenice i polazeći sa stajališta, da jevrejski jezik potpomaže religiju, odlučila je školska komisija zagrebačke jevrejske osnovne škole, da se treba nekoliko sati u tjednu jevrejskom jeziku posvetiti. Princip je taj, da se obuka imade obavljati tako, da se dijete ne optereti. Dijete neka po mogućnosti nauči

jezik u školi, u kratko, treba podučavati po Berlitzovoj metodi.

Radeći tim načinom, mogu se već opaziti prvi uspjesi toga rada, premda nije pružena ona mogućnost rada, koja bi se dala provesti bez opterećenja djece i bez oštećivanja ostalih školskih predmeta. Čini se, da još nije posve jasno, kako je potreban takav rad za jevrejsko dijete.

Znanjem jevrejskog jezika nije samo olakšano učenje biblije, nego mu se time otvaraju vrata, koja vode u divne dvorove stare i moderne literature.

Uzgred zaustavit ću se još kod jednog pitanja, koje je bilo već više puta predmetom diskuzije.

Pitanje je to o sefardskom izgovoru. (Nastavit će se).

prihoda i imetka i uplatili dosadanje obroke.

«Glas opozicije za Keren Hajesod. Organ belgijskih cijonista »Hatikva« donosi uvodnik k glavnim spornim točkama, kako ih je formulirala opozicija, naime k problemu galuta i pitanju Keren Hajesoda. Razlaganje o Keren Hajesodu pokazuje nam stajalište, koje traži razboritu nagodu, te za zadovoljstvom konstatajemo, da pisac piše, nakon što je izjavio, da Keren Hajesod nije postao ono, što su njegovi osnivači htjeli ovo:

»Keren Hajesod je pored svega toga najmoćniji instrument za rad organizacije u Palestini. On je živac, izvor, koji hrani taj rad. Cijonistički svijet je to pojmi«.

Pisac izrazuje zatim svoje zadivljenje za Sokolova i Jabotinskoga, koji su svojim radom u Americi pretvorili misao Keren Hajesoda u čin, a zatim nastavlja:

»Ne će stara teorija, već realnost Keren Hajesoda od danas ili sutra stvoriti novu podlogu cijonističkoj organizaciji«.

Pisac završuje kritikom haških zaključaka, čija se načela za izgradnju Palestine mogu smatrati opravdanima samo onda, ako će prije svega spoznati odlučnu važnost Keren Hajesoda.

Iz židovskog svijeta

Grčka i židovsko pitanje. Saradnik »Wiener Morgenzeitung« upitao je u razgovoru legacionoga vijećnika D r o z o s a od grčkog poslanstva, kao i neke druge diplomate o stajalištu Grčke prema židovskom i palestinskom pitanju. Funkcionari grčkog poslanstva jednodušno su i izrazili mnijenje, da Grčka najsrdačnije pozdravlja osnutak židovske narodne domaje u Palestini i ne će ništa propustiti, što bi bilo podesno da podupire i unapredi planove Židova. Ovo dobrohotno držanje Grčke prema židovskom pitanju pokazuje se i u susretljivosti, kojom grčke vlasti podjeljuju putnicima viza. Grčka ništa više ne želi, no da židovski narod brzo ojača i da na svomu suverenom zemljištu postigne potpunu samostalnost u svakom pogledu.

Grčka vlada smatra Palestinu kao važan faktor za trgovinu i izvoz Grčke. Sigurno će se ovdje, tako misle gospoda iz grčkog poslanstva, doskora razviti dobri uzajamni odnošaji, koji će biti na korist obih naroda.

Što se tiče židovskog pitanja u Grčkoj, mogu gospoda samo najbolje da kažu. Istina, da je prije kratkog vremena u Grčkoj javnosti dovršena borba o jednakopravnosti svih drugih inovjeraca, ali taj se konflikt ticao lih riječi u stilizaciji dočasnoga zakona. U praksi uživaju Židovi u Grčkoj ne samo najpotpuniju jednakopravnost, već su sebi u pojedinim centrima stvorili vrlo ugledan društveni položaj. Najvažniji židovski centri su Solun, Korfu i Smirna, gdje Židovi sačinjavaju znatan procenat pučanstva. Židovi Grčke su većim djelom Sefardi, koji su na vlastitu želju oslobođeni vojne službe, a većinom pripadaju trgovačkom staležu. U Smirni sačinjava židovsko pučanstvo gornji sloj cijelokupnog pučanstva, pa je sigurno od interesa, da je vodja ondješnjih Židova, zastupnik M a l a h, poslan kao zastupnik Grčke na konferenciju u Genovu, gdje s mnogo uspjeha radio za svoju domovinu. Zastupnik M a l a h nedavno odlikovan krsom reda Spasitelja, te uživa u cijeloj Grčkoj najveće poštovanje.

Grčka prati najvećom dobrohotnošću razvoj prilika u Palestini i ne će propustiti da,

gdje uzmogne, upliviše u palestinskom pitanju u smislu želja cijelokupnog židovstva.

Maksim Gorkij o židovskim pitanjima u Rusiji. New-Yorški »Vorwärts« objelodanjuje razgovor, što ga je Šalom Aš imao sa Maksimom Gorkijem u Berlinu, a u kojem Gorkij među ostalim veli, da se u cijeloj Rusiji širi opasni antisemitizam, koji prouzrokuje neefektivnost jednoga dijela neodgovornih mladijih židovskih boljševika naprama svetinjama ruskoga naroda. Ovi židovski boljševici trebali su uskratiti provedenje tih naloga i prepustiti to ruskim boljševicima. Gorkij označuje borbu židovskih boljševika protiv jevrejskog jezika protiv židovskog hedera i najboljeg kazališta u Rusiji — hebrejskog kazališta »Habima« — kao idiotizam i barbarizam te veli, da Židovi imaju sasvim druge korisne sposobnosti, koje će biti veoma potrebne kod gospodarske obnove, koja će jednom u Rusiji morali doći. Gorkij se dubokom zahvalnošću sjeća pomoći američkih Židova za rusku djecu i za radničke organizacije. »Moje stajalište prema Židovima« reče na koncu Gorkij poznato je dovoljno; nedavno sam pisao predgovor jednoj ruskoj knjizi o pogromima, te sam naglasio, da je crvena armija sudjelovala kod pogroma. Boljševička vlada, protiv koje se sada borim, zaplijenila je taj predgovor.«

O novim pojavama u židovskoj literaturi Gorkij je dobro informiran, te je izjavio, da će neka djela štampati u svojoj svjetskoj biblioteci, koju izdaje na ruskom jeziku.

Znanstveni židovski časopisi u Rusiji. U aprilu izašao je prvi broj znanstvenog židovskog časopisa »Jevrejski vjesnik«. Časopis sadržaje znanstvene prinose od Lipmana, Cinberga, Dubnova, Čerkova itd. kao i članak Steinberga o preminulom sociologu Simelu. U jednoj recenziji komunističkog »Emesa«, označuje se časopis i njegovi suradnici kao »Živi liječ«, jer židovski učenjaci i literati nisu ništa naučili od revolucije.

Pedeset godina visoke škole za znanost židovstva. Dne 20. maja slavila je visoka škola za znanost židovstva u Berlinu svoj 50-godišnji opstanak. Visoka škola, koja je dala gotovo svim zemljama velik dio rabina, nije samo teološki zavod, već mjesto za svakoga, koji se hoće baviti znanostima židovstva, te je imala kao docente muševce kao Abrahama Geigera, Heinrika Steintala, Davida Cassela, Joela Müllera, Sigmunda Maibuma, J. Lewia. Sad djeluju na visokoj školi kao profesori i docenti profesor Ellbogen, profesor Baneth, dr. Baeck, dr. Torcziner itd. Visoka škola bila je u ovih pedeset godina svoga opstanka središte židovskog istraživanja, pa treba samo podsjetiti na veliki niz važnih znanstvenih radova, koji su napisali docenti i slušatelji, a naročito radovi, koji su objelodanjeni u zbirci »Schriften der Lehranstalt für die Wissenschaft des Judentums«.

H. N. Bialik, začasni član visoke škole za znanost židovstva. Visoka škola za znanost židovstva u Berlinu imenovala je povodom svoje jubilarne proslave nekoliko židovskih naučenjaka začasnim članovima i to: znamenitog kliničara prof. dra. W a s s e r m a n n a, koji je od smrti prof. Landaua predsjednik akademije za znanost židovstva, zatim velikog hebrejskog pjesnika H. N. Bialika, prof. Maksa L i e b e r m a n n a, i nadrabina dra. Imanuela L ö w a iz Segedina, jedan od najstarijih učenika ove visoke

škole, koji je stekao glas svojim brojnim znanstvenim radovima naročito na polju biblijske i talmudske botanike.

Amerikanski načelnik protiv ograničenja useljivanja. Iz Newyorka javljaju židovskom dopisnom uredu, da je načelnik od Charlestonea Mr. Grace upravio pismo vladi, u kojem energično brani useljenike bez obzira na grad njihove nabražbe i rasne pripadnosti. Grace izjavljuje, da je odlučni protivnik eksterminacije politike te podsjeća na to, da Amerika ima svoj neizmjerni kulturni i gospodarski napredak da zahvali samo iseljenicima.

Fritjof Nansen za palestinsku emigraciju. Kako Wolffov dopisni ured iz Ženeve javlja, je Fritjof Nansen u svome izvještaju, što ga je predao Ligi Naroda o položaju bjegunaca iz Rusije, spomenuo i osobiti položaj židovskih bjegunaca, te upozorio na bezuvjetnu nuždu, da Liga Naroda nastoji da olakša židovsku imigraciju u Palestini.

Povratak židovskih bjegunaca u Galiciji. Židovski dopisni ured javlja, da će koncem mjeseca maja poći prvi transporti židovskih bjegunaca u Galiciju, koji su za vrijeme rata bježeći pred Rusima došli u Beč, a sad uslijed teških ekonomskih prilika u Austriji ne mogu da nadju zarade. Prvim transportom povratit će se jedno pet sto obitelji u Galiciju. Skupljanje transporta i njegov otpetak obavlja bečka delegacija židovskog Narodnog Vijeća za istočnu Galiciju, dok troškove podvoza podmiruje berlinski odsjek za bjegunce američkog Jointa.

Pritužbe rumunjskih židova. Udruženje Židova cijele kraljevine stoji pred potpunom reorganizacijom u smislu novih prilika stvorenih izborom za parlament. Tom prilikom jevrejsko novinstvo oštro kritikuje držanje vlade prema židovstvu. »Corrieul Israelit« tuži se, da pored priznanja građanskih prava ni iz daleka nije zajamčeno izvršenje tih prava. Dok vlada uzdržava crkve državne vjere i mošeje muslimana, ne uživaju sinagoge tu prednost i Židovi moraju sami da uzdrže sve svoje institucije. Magistrat glavnog grada Bukarešta dao je židovskim školama subvenciju od 6000 leja. Ovu neznatnu svotu za uzdržavanje brojnih židovskih kulturnih institucija odbija najodlučnije židovska javnost, jer to smatra izrugivanjem njezinih zahtjeva.

Židovsko pučanstvo u Ukrajini umire od gladi. Prema vijesti American Relief Administrationa nalazi se u Ukrajini više no tri i pol milijuna Židova na rubu smrti od gladi. Zajedno sa Jointom nastoji A. R. A. iz svoju sila da po mogućnosti ubrza i proširi njihovu pripomoćnu akciju. 15. maja o. g. imalo bi da predje 250.000 djece u opskrbu A. R. A-a. Na pruzi između Odesse-Aleksandrovska-Jekaterinoslava-Nikolajeva-Harkova kreću bez prekida vozovi sa životnim namirnicama, sanitetskim materijalom odjećom i raznim potrebštinama za područja gladi. Položaj je ali tako užasan, da gdjekojega dana pomor među pučanstvom dostiže 50%.

Kršćanski kurs u madjarskim kazalištima. Židovske umjetničke sile, koje su iz gradskog kazališta otpuštene, bile su ljubimci madjarske kazališne publike. Nj.

hov otpust nije stoga samo u židovskim krugovima, nego i u obrazovanom krugu kršćanskoga pučanstva izazvao veliko ogorčenje. Ovi otpusti ne smatraju se samo antisemitskim mjerama kršćanskoga kursa, već kao tvorni napadaj na mađarsku pozorišnu umjetnost, to više, što su židovski umjetnici, koji su radi svoga židovstva otpušteni, već primili mnogo povoljnije ponude za angažman u inostranstvu. Sa židovske strane ne će se ovoga puta zadovoljiti sa bezuspješnim protestima, već se namjerava provesti bojkot sviju kazališta, u čijim upravama vlada t. zv. kršćanski kurs. Ovaj traži dapače i »Egyenlöseg« organ židovskih asimilanata.

Iz cijonističkog svijeta i Palestine

Engleske lokomotive za Palestinu. Židovski dopisni ured javlja, da je engleska tvornica Kitson & Co u Leedsu konstruirala osam lokomotiva prema palestinskom željezničkom sistemu, te ih otpremila u Palestinu. Lokomotive predstavljaju naročito čvrst tip i upotrebit će se za osobne vozove na pruzi Lud-Jeruzalim, jer ta pruga vodi u predjelu koji je vrlo brdovit.

Rad židovskih liječnika u Palestini. Iz Jeruzalima javlja židovski dopisni ured, da su hrišćanski Arapi grada Safeda na vijest, da židovski liječnik Hadase dr. Gary namjerava napustiti grad Safed, upravili u ime svih hrišćana grada pismo na gospodu Usiškina i dra. Rubinova, u kojem mole, da dr. Gary ostane na svojem dosadanjem položaju. Pismo potpisano je po predsjedniku hrišćanske općine i velikom broju arapskih plemića.

Jerusalimski patrijarha proti Jewish Agency. U jednoj skupštini, održanoj u Jerusalimu, izjavio se rimo-katolički patrijarha u Jerusalimu, Mgr. Barlasina, jedan od najžešćih protivnika cijonizma, u jednom vrlo oštro govornu protiv cijonističkog pokreta i tražio, da se Rimskoj crkvi podjele ista prava kao i Jewish Agency-u.

Vlasnik antisemitskog »Morning Post-a« proti ukinuću Balfourove deklaracije. Arapski list »Marat el Sherk« objelodanjuje interview sa vlasnikom »Morning Post-a«, Lord Apsley-om, koji sada boravi u Jerusalemu. Isti izjavio se o Balfourovoj deklaraciji kako slijedi:

»Balfourova deklaracija je obećanje, što ga je britska vlada pod uplivom stanovitih faktora dala židovskom narodu. Uzalud bi bilo da se od vlade traži opoziv ovoga obećanja, jer britska vlada ne može bez štetne za svoju spoljašnju politiku ovakovo obećanje opozvati. Stanovnici neka samo traže, da vlada ovo obećanje provadja pravedno i mudro tako, da neće biti povrijedjeni ni politički standard vlade ni prava ni interesi pučanstva«.

Prvi javni židovski zajam. Iz Jeruzalima javljaju: Vlada dozvolila je gradskoj upravi Tel Aviva da sklopi zajam od 80.000 funti sterlinga. To je prvi židovski javni zajam. Zajam osiguran je gradskim porezima, ukamačen je sa 6% i vraća se u 20 godina. Amerikanski član palestinske Egzekutive, sudac

Rosenblatt, poći će 2. juna u Ameriku, da tamo sklopi sporazum za potpis zajma.

Lord Apsley o kolonijama u Palestini. Kako smo već javili boravi u Palestini vlasnik londonskog antisemitskog lista »Morning Post«, da prouči položaj u zemlji. Lord Apsley posjetio je u pratnji člana palestinske cijonističke Egzekutive dr. Edera nekoliko židovskih kolonija, te se u riječima punog priznanja izjavio o vanrednom radu židovskih kolonista. Lord Apsley izjavio je, da se nitko u Engleskoj ne protivi useljivanja Židova u Palestinu, koji su voljni, da zemlju izgrade u zajednici s Arapima.

Ortodoksi i židovski rad. Iz Jeruzalema javljaju, da se već nekoliko ljedana gradi veliko Diskinovo sirojište. Sredstva za tu gradnju dali su inozemni Židovi. Rad izvadaju većinom nežidovski radnici. Židovski su radnici stoga održali u Jeruzalimu protestnu skupštinu, te su u vrlo oštroj rezoluciji prosvjedovali, da uprava toga strogo ortodoksnog sirojišta na svaki način otešćava halucima, da nadju rada kod te gradnje.

Rezultat brojanja pučanstva u Palestini. Židovski dopisni ured javlja: Iz Jeruzalima primio je navodno poznati antisemitski list u Londonu »Morning Post« rezultat provedenog brojanja pučanstva u Palestini, koji glasi: 585.315 Muslimana, 88.049 Hrišćana, 81169 Jevreja. Na pojedina okružja spada Jeruzalim 33.784, Jafa 25.378, Gaza 311, Galileja 11.920, Fenicija 9.738, Beer Ševa 38 Jevreja. Te cifre za cijelo ne će biti pouzdane, jer se čini, da pučanstvo u gradovima nije uzeto u obzir u ovim brojevima.

Iz Jugoslavije

SJEDNICA PREDSTOJNISTVA ŽIDOVSE BOGOŠTOVNE OPĆINE

22. maja 1922. u 6 sati poslije podne sastalo se predstojništvo židovske bogoštovne općine na svoje redovito vijećanje.

Predsjednik općine dr. Hugo Kon pozdravlja pridošle članove predstojništva, te otvoriv sjednicu izriče topli nekrolog pokojnoj dugogodišnjoj učiteljici zagrebačke židovske škole, gospodji Viktoriji Kirschner. Svi prisutni ustaju te kliču pokojnici »Slava joj!« Iza toga bude jednoglasno prihvaćen predlog, da se njezino ime ovjekovječi u zapisniku općine.

Prije prelaza na dnevni red čita predsjednik dr. Kon slijedeći dopis, primljen od Udruženja »Narodni Rad«:

Zagreb, dne 6. svibnja 1922.

Predsjedništvu izr. bogoštovne općine

u Zagrebu.

Potpisano udruženje ustanovilo je, da je u ovogodišnjem proračunu sl. naslova, kakav je otštampan u ljedniku »Židov« strana 6. u naslovu III. pod oznakom »dotacija u kulturne i socijalne svrhe« predviđen izdatak za slijedeća udruženja odnosno ustanove:

Židovsko akademsko polporno društvo;

Žid. akad. lit. društvo »Judea«;

Kuratorij za hebrejski jezik;

Pjevački odsjek »Makabi«;

Gombalačko društvo »Makabi«;

Nepredviđene svrhe sa najvišim dotacionim iznosom.

Osim toga votiran je predsjedništvu općine dispozicioni fond od sto i dvadeset lišuća kruna!

Pošto ovi izdaci predstavljaju podupiranje udruženja odnosno ustanova, koje propagiraju židovski nacionalizam, to bez obzira na protuzakonitost gornjih dotacija, prosvjedujemo protiv ovakovome raspolaganju s prihodima izr. bogoštovne općine. Ove dotacije ne spadaju niti pod kategoriju izdataka za potrebe bogoštovne, a niti potrebe nastavne ili dobrotvorne, a dispozicioni fond omogućuje predsjedništvu, koje je gotovo čitavo sastavljeno od nacionalnih židova, da bez kontrole općinara isli utroši za židovsko nacionalne svrhe.

Stoga se odlučno ogradujemo proti izloženim stavkama proračuna i zahtijevamo, da se iste brišu.

Napominjemo, da ćemo u koliko našem zahtjevu ne će biti u najkraćem roku udovoljeno, morali poduzeti potrebite mjere i poslužiti se pravom, što nam po zakonu i pravilima pripada.

Udruženje »Narodni Rad« Zagreb

U z. tajnika:
Dr. Bogdan Njemčić.

Predsjednik:
Mirko Breyer.

Predsjednik osvrćući se na ovo pismo odbija u odriješitoj formi uplitanje nekakvog za to nepozvanog udruženja u općinske poslove, budući da mu nigdje i po nikome nije dana legitimacija, koja bi ga na to ovlastila. Ističe, da je proračun bio javno izložen i svakomu tko je htio, dana prilika uvida u nj, da je to bilo oglašeno na općinskoj ploči i u hramu, pa da su gospoda protestantli mogla znati u kome se roku može podnijeti prigovor proti pojedinim stavkama proračuna. Medjutim da su i dosadanja predstojništva imala u svojem budžetima sve stavke, koje sadrži i ovogodišnji.

Predsjednik zatim predlaže, da se spomenutom udruženju odašalje slijedeći odgovor:

Br. 508—22 R—37.

Zagreb, dne 19. svibnja 1922.

Udruženju

»Narodni Rad«

Zagreb.

Dne 22. svibnja 1922. stigao je u pisarnu Izraelitske bogoštovne općine u Zagrebu Vaš, sa 6. svibnja 1922. datirani, a na predsjedništvo općine upravljani, dopis.

Ma da ni Izraelitska bogoštovna općina u Zagrebu, ni njezino predsjedništvo ne zna du ništa zvanično o udruženju Narodnoga rada, pa da već iz toga jedinoga razloga ne bi trebalo na taj dopis uopće reflektirati, predsjedništvo Izr. bogoštovne općine ustanovljuje:

1. Da udruženje Narodni Rad nema ni sjenke legitimacije, da se upliče u proračun izr. bogoštovne općine, jer je to stvar općinskoga predstojništva.

2. Da si to udruženje svojim »prosvjedom« (?) arogira pravo, što mu ga ni najliberalnije predsjedništvo, ni najekstremnije tumačenje općinskoga statuta u interesu autonomije i ugleda bogoštovne općine ne može priznati.

3. Da to udruženje nema pravo ni proti čemu se ograditi, ni što zahtijevati.

4. Da konsekventno toj konstataciji predsjedništvo niti hoće niti može, da zahtjevu (?) udruženja udovolji.

Prema izloženomu suvišno je upozoriti udruženje jošte na ustanovu §. 62. Pravila, koja je jedina mjerodavna za postupak pri ustanovljenju godišnjega proračuna.

Predsjedništvo Izr. bogoštovne općine.

Predsjedništvo je sa zadovoljstvom i živim odobravanjem jednoglasno ovaj odgovor predsjedništva primilo k znanju.

U daljnjem toku sjednice raspravljena su pitanja, koja su bila na dnevnome redu, a po tome je sjednica zaključena.

Sijelo »Judeje«. Judeja priređuje u subotu, dne 27. maja u 8 ½ sati na večer u dvorani židovske bog. općine (Palmotićeve 16.) svoje redovno sijelo, na koje pozivlje židovsko građanstvo. Na sijelu će govoriti o položaju židovskog pokreta začasni senior društva gosp. dr. Aleksandar Licht. Poslije toga čitanje djela iz židovske književnosti.

Židovsko Omladinsko Društvo u Vukovaru održalo je dne 10. aprila o. g. svoju glavnu skupštinu, te je po podijeljenju apsuutoriuma starome odboru izabran ovaj odbor: počasni predsjednik: Aleksander Steiner; predsjednik: Stangel Zoltan; potpredsjednik: Krausz Vlado; potpredsjednica: Bader Anica; tajnik I.: Altarasz Hans; tajnik II.: Krausz Zdenko; blagajnik: Fischer Mirko; knjižničar: Lyon Slavko; revizori: Šari Winkler i Schrenger Elwira; odbornici: Singer Alfred, Baum Robika.

Pročelnici: za rukotvornu sekciju Marberger Djuro, Adut Filip, za hazena sekciju Freund Fritz, za gombalačku sekciju Breslauer Felice, Hecht Marko, za pjevačku sekciju Schwartz Hilda, za rad sa djecom Diamant Käte, za tamburašku sekciju Krausz Vlado.

Povjerenica N. F. Bader Elise.

Književnost

Memoari Teodora Herzla. »Jüdischer Verlag, G. m. b. H.«, navješta prvo već dugo iščekivano izdanje memoara Teodora Herzla.

Asbestni škriljevac

cement, vapno, opeke, betonsko gvožđe, traverze

i sav gradjevni alat, te materijal prodaje na veliko:

„GRADIVO“ trgovačko društvo za promet gradjevnim i tehničkim materijalom
ZAGREB Bogovićeve ulica br. 3
Telefon 5-55 Brzjavlj „Gradivo“

Djelo opsiže 18 knjiga, koje će u tri jaka sveska redom izaći. Prvi svezak, koji će biti od prilike 700 stranica jak, imao bi da izadje već koncem juna. Objelodanjenje ne spada samo u čovječji najpotresnije, već će po svom dosada posve nepoznatom političkom sadržaju ne samo u židovskom, već i u nežidovskom svijetu pobuditi golemu pozornost, a u mnogo čemu djelovati upravo senzacionalno. Nekoliko kratkih podataka o poglavljima prvoga sveska, koja su s političkog gledišta osobito interesantna, će to potvrditi. Ovaj sadrži između ostaloga: Potanji izvještaj o pregovorima Teodora Herzla sa barunom Hirschom, vanredno interesantne nacрте i misli k »Judenstaat«u, pismo knezu Bismarcku, govor, upravljen obiteljskom vijeću Rothschilda, izvještaje o raspravama sa austrijskim ministrom predsjednikom grofom Badenijem i sa najistaknutijim pariškim i bečkim židovskim ličnostima. O borbama sa izdavačima »Neue Freie Presse«, čijim je urednikom bio Herzl, nadalje prikaz njegovog prvog puta u London i njegovih pregovora sa najistaknutijim židovskim političarima, literatima i financierima u Engleskoj, zapiske o izlaženju »Judenstaat«-a i njegovog djelovanja, vanredno zanimiv izvještaj o Herzlovoj audijenciji kod Velikog vojvode Friedricha badenskoga, konačno opširni prikaz njegovog prvog puta u Carigrad i njegovog prijema kod Visoke Porte itd.

Daljnji svesci, koji će izaći u jesen i u zimi, donijet će prikaze o pregovorima sa Wilhelmom II., kraljem Victorom Emanuelom II., sa Papom, sultanom Abdul Hamidom, Ferdinandom, kraljem Bugara, državnim kancelarom Hohenloheom, Josefom Chamberlainom, knezom Bülowom, ruskim ministrom Plehveom, grofom Witteom, ministrom predsjednikom Koerberom itd. i nebrojene nepoznate političke i nepolitičke činjenice i pojedinosti.

O majstorskom, posve osobnom stilu memoara, koji čitaoca drži u neprekinutoj napetosti, o živoj i usrdnoj zornosti njihovih prikaza, o genijalnosti mnogih u njima izrečenih misli u gotovo svim životnim pitanjima, neka sudi sam čitaoc.

Ne treba tek napose istaknuti, da je po nakladniku djelo, što ga primjerice Martin Buber označuje »jednim nedostignutim istorijskim i čovječanskim dokumentom« prema njegovom znamenovanju dostojno opremio. Prvi opsežni svezak tiskan je iz Didot Antique na finom papiru, prostom od drva.

Da omogući nabavu prvoga sveska za razmjerno nisku cijenu, upriličit će »Jüdischer Verlag« slijedećih tjedana supskripciju. Supskripcijona cijena bit će za četvrtinu niža od cijene, koja će biti određena kad prvi svezak izadje. Cijena broširanog primjerka bit će od prilike 280 maraka, u platno uvezanog 350 maraka. Rok za supskripciju ističe 16. juna 1922.

Narudžbe primaju već sada sve knjižare i »Jüdischer Verlag«, Berlin NW 7, Dorotheenstrasse 35.

»LYO«

1. Jugoslavenska tvornica
kosmetičkih preparata

Vlaška ulica 125 -- ZAGREB -- Telefon 19-22

Shampooon tekući

Boy-Rum

Nudja svoje najnovije kosmetičke preparate: Shampooon u omotima, Shampooon tekući. Puder u 4 boje. Puder specijal. Puder na kilograme. Puder u kamenu. Pasta za zube. Parfumi. Eau de Cologne Ruske. Eau de Boulean (Birkenwasser). Eau de Quinine. Bay-Rum. Crema za lice. Stipsa za brijače. Sapun za brijače. Prašak za bjele cipele. Rouge tekući. Rouge čvrsti. Sol za kupke. Baby puder. Prašak proti znojenju. Brilliantine tekući. Brilliantine u teglama. Builantine u tubama. Pomada za usne. Črnilo za obrve. Manikurete Huile de Noisette. Huile de Bardanc. Vinaigre de Toilette. Coniferersprit. Letion de Lilas. Spužve od gume. Preporučamo naše parfume u najnovijim mirisama i u elegantnim brušenim bocama, koji su ravni francuskim parfumima.

Eau de Cologne Ruski

Eau de Quinine

Proizvodi označeni sa zvijezdom, dobije se u pol litre bocama
Tražite naš najnoviji cijenik, dohijete ga badava.

Roba se razaširije poućem

Jedino najveće specijalno skladište kratke nakitne i pletene robe samo na veliko, niske cijene, solidna podvorba

Dragutin Ullmann, Zagreb

Ilica 36

Ilica 36

Advokat Dr. Hinko Gottlieb u Bjelovaru traži odvjetničkog perovodju s praksom. Nastup odmah, plaća po dogovoru.

Dr. JOSIP SALOM

bivši asistenta na klinici prof. Chrobaka u Beču, otvorio je u Franzensbadu

sanatorij

Zdravstveni zavod uređen je najmodernije za sve ženske, srčane, želučane, živčane bolesti i malokrvnost.

Sezona od 1. maja do 30. septembra.

Za pobilje informacije valja se obratiti na ravnateljstvo zavoda u Franzensbadu.

Uvažite, da šekel akcija ima biti do 30. juna dovršena! Svaki cijonista dužan je, da odmah uplati svoj šekel, i doprinosi za zemaljsku organizaciju!

Lola Neufeld
Koprivnica

Hugo Adler
Požega

ZARUČENI

Lucy Neufeld
Koprivnica

Ernest Adler
Požega

DESTILERIJA D. D.

prva jugoslavenska tvornica esencija
za rum i likere, eteričkih ulja i etera
Boškovićeva ulica broj 7 **ZAGREB** Poštanski
pretinac 143

Zastupana na „Zagrebačkom Zboru“ u Industrijskoj palači mjesto broj 79.
Traže se zastupstva i putnici. Ponude molimo slati na gore označenu adresu

ALKALAJIDRUG

ILICA BROJ 40. **ZAGREB** MESNICKA UL. 1.

VELIKI LAGER FINDANA I ŠOLJICA ZA CRNU KAFU, FESOVA, VUNICE,
NOŽEVA, OLOVKI, OGLEDALA, TABAKERA, SAPUNA, ŠIVACIH STROJEVA
NAJVEĆI I NAJBOGATIJII SORTIMAN GALANTERIJSKE I NURNBERSCKE
ROBE JUGOSLAVIJE.

VELETRGOVINA

HERMANN SCHLEI
ZAGREB, POD ZIDOM 4

VELIKI IZBOR VEZOVA, ČIPAKA,
VRPCA I DRUGE POMODNE KRATKE
ROBE I T. D. --- CIJENE UMJERENE

Instalacioni zavod
MILAN FREIBERGER

ZAGREB
Bakačeva ulica 5.
Telefon broj 6-14.

Uvadjanje elektr.
pogona (centrala),
Dynamo strojeva,
elektromotora, elek.
rasvjete, kućnih te-
leфона. Preuzima
sve popravke iste
struke.

1700

CARINSKA I TRANSPORT. POSLOVNICA MILAN WEISS - ZAGREB

SUTERAIN - GJORGJIĆEVA ULICA 9 - SUTERAIN
TELEFON INTERURBAN 4-93

VRŠI SVE VRSTE CARINJENJA UVOZNO, IZVOZNO I PRE-
VOZNO - DAJE STRUČNO OBAVEŠTENJE O STOPI
CARINE - PRIMA ZASTUPSTVO KOD NADLEŽNIH
VLASTI U CARINSKIM SPOROVIMA

Braća Walder i drug

Jelačićev trg 23, dvorište **ZAGREB** Jelačićev trg 23, dvorište
Na veliko! **Na veliko!**

Muške, ženske i dječje čarape, razni pamuci za pletenje čarapa, školski pamuk,
žniranci, iglena roba itd. CTL artikli i konac marka Mieder 10/100. — Vanjske
narudžbe izvršuju se točno i savjesno. Brzjavni: BEWA, Zagreb

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 **ZAGREB** Telefon br. 279
Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište že-
ljezne robe, posudja, gospodarskih
strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste
gradjevnih potrebština. **Solidna roba,**
brza posluga, cijene umjerene.

Na velikol ~~Na velikol~~ Na velikol

Vanilija-Bourbon

berber i kalifat datulja, kandirano voće, ma-
laga grozdje itd. uz najjeftiniju cijenu kod tt.

J. DRAGONER
Zagreb, Nikolićeva ulica 4.

IMPORTNA KUĆA

D. HIRSCHL I DRUG

8 AKADEMSKI TRG **ZAGREB** AKADEMSKI TRG 8
TELEFON BROJ 13-31. TELEGRAM: HISCOMP.

nudja na veliko manufakturnu robu

TAHEIA

Medjunarodno spedicijono poduzeće

Jelačićev trg 23 **Zagreb** Telefon br. 16-12

Internacionalni transporti Tranziranja robe
Uskladištenja Svakovrsni prevozi

Carinsko-posrednička poslovnica

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upo-
trebljene u svim dimenzijama za bra-
šno, posije, ugalj i t. d., dobiju se
najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG
Vrhovčeva 13 **ZAGREB** Telefon 19-85

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća
uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih ponjava

Uredjaji i sve potrepštine
za tvornice, mlinoe, pilane i t. d.

Pumpe

cijevi za vodu, vino i paru
Motori, vršalice

**Minsko
KAMENJE**

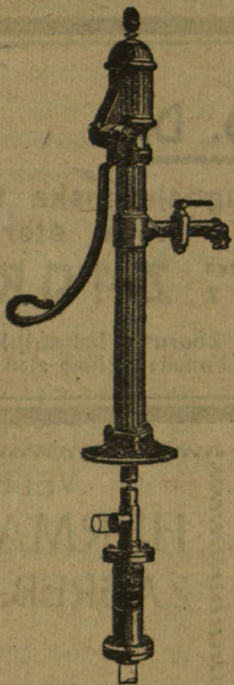
„Šarošpačko“, Gumove cijevi, brtvila, remenje za strojeve, ulja i mast za strojeve, vatrogasne štrcaljke, i cijevi, armatura za paru i vodu, vinogradarske potrepštine te sve

Tehničke predmete

za svaku potrebu dobavlja sa skladišta najpovoljnije

Ignac Deutsch i brat, Zagreb

Marovska ul. 20 Telefon III. br. 26-41

DIONIČKO DRUŠTVO „MERKUR“

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA

TELEFON:
17-95

ZAGREB - ILICA 31

PAPMERKUR
BRZOJAVI

Veletrgovina
pisačeg, risačeg, novinskog, te
omnog papira

Vlastiti proizvod
bilježnica, notesa, blokova i konfek-
cija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište
kuverata, te pisačeg i risačeg pribora

BUKOVO DRVO I. VRSTI

za gorivo, na vagone, hvatove
rezana i cijepana
Promptna dobava, uz povoljne cijene

Šandor Weiller

Trnjanska c. 40 Zagreb Telefon 24--69

PRISPIO

» AIDA «

PAMUK

za dobiti kod veletrgovine kratke, pa-
mučne, pletene kao i D. M. C. robe

Ferdo Schwarz i drug, Ilica br. 45

Telefon 2-56

Brzoj. naslov: Švadruk

Cijenaiste, Židovi!

Darujte za Jaar Jugoslavia!

„GOLUB“ „ГОЛУБ“

ZASTITNI ZNAK

JE NAJBOLJI PAMUK

ZASTUPSTVO I SKLADIŠTE

A. ROMANO

ZAGREB

AKADEMIČKI TRG BR. 8

KROJAČKA DVORANA
za GOSPODU

HINKO GRAF

Zagreb Betslaviceva
br. 4.

CIJENE UMJERENE · IZRADA BRZA

Preporučuje se P. N.
Gospodi za izradbu
najmodernijih odjela.
Veliki izbor
najfinijih englezkih
Štofova

JUDEVIT
PRA'GER
KROJAČKA
DVORANA
D. D.
ILICA
17
KUC'A ORŠIĆ

STROJARSKO
DRUŠTVO

SILA

BUČAN,
ERŠIŠNIK
I BANDL

TELEFON:
22-94

BRZOJAVI:
SILA ZAGREB

ZAGREB
DRAŠKOVIČEVA UL. BR. 11

POPRAVLJA, MONTIRA, IZRADJUJE I
PRODAJE STROJEVE I STROJNE DI-
JELOVE. — PRODAJA STROJARSKOG
MATERIJALA — LJEVAONICA ŽELJEZA
I KOVINA